

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ: ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА

ADMINISTRATIVE AND LEGAL SECURITY OF ELECTRONIC GOVERNMENT: CONCEPT, STRUCTURE

Міляєва М.В., аспірантка,

Міжрегіональна Академія управління персоналом,

ORCID ID: 0009-0003-2502-0550

Стаття присвячена дослідженню сутності та структурним елементам адміністративно-правового забезпечення електронного врядування. У роботі здійснено аналіз наукових підходів до понять «забезпечення», «правове забезпечення» й «адміністративно-правове забезпечення». З'ясовано співвідношення понять «адміністративно-правове» й «правове» забезпечення як видове та родове. Досліджено наукові підходи до визначення адміністративно-правового забезпечення (в широкому та вузькому розумінні). Сфокусовано увагу на наукових підходах до досліджуваного явища в різних сферах. Аргументовано, в наукових дослідженнях не залежно від сфери дослідження суспільних відносин адміністративно-правове забезпечення розуміється як діяльність уповноважених державних органів щодо врегулювання суспільних відносин, їх правового закріплення за допомогою правових норм. Запропоновано під адміністративно-правовим забезпеченням електронного врядування розуміти регламентовану адміністративно-правовими нормами діяльність уповноважених суб'єктів, що спрямована на впорядкування і розвиток суспільних відносин, гарантування прав, інтересів всіх суб'єктів правовідносин щодо оптимального забезпечення функціонування й розбудови належного електронного врядування у сфері публічного управління в Україні. Виокремлено властиві риси адміністративно-правового забезпечення електронного врядування. Охарактеризовано наукові підходи до виокремлення елементів структури адміністративно-правового забезпечення, здійснено їх ґрунтовний аналіз. Запропоновано до структури адміністративно-правового забезпечення електронного врядування віднести такі елементи: об'єкт адміністративно-правового забезпечення електронного врядування; суб'єкти адміністративно-правового забезпечення електронного врядування; адміністративно-правові норми права; адміністративно-правові відносини в сфері електронного врядування; гарантії адміністративно-правового забезпечення електронного врядування.

Ключові слова: електронні ресурси, адміністративно-правові процеси, інформація, безпека даних, публічна влада, адміністративно-правове забезпечення, електронне врядування, органи публічної влади, інформаційно-комунікаційні технології, елементи адміністративно-правового забезпечення, адміністративні послуги, публічне управління, цифрові технології, національна безпека.

The article is devoted to the study of the essence and structural elements of administrative and legal provision of electronic governance. The work analyzes scientific approaches to the concepts of «security», «legal security» and «administrative-legal security». The relationship between the concepts of «administrative-legal» and «legal» provision as types and generic is clarified. Scientific approaches to the definition of administrative and legal support (in the broad and narrow sense) have been studied. Attention is focused on scientific approaches to the studied phenomenon in various fields. Arguably, in scientific studies, regardless of the field of research of social relations, administrative and legal support is understood as the activity of authorized state bodies regarding the regulation of social relations, their legal consolidation with the help of legal norms. It is suggested that the administrative-legal support of electronic governance should be understood as the activity of authorized entities regulated by administrative-legal norms, which is aimed at streamlining and developing social relations, guaranteeing the rights and interests of all subjects of legal relations regarding the optimal functioning and development of proper electronic governance in the field of public management in Ukraine. Specific features of administrative and legal provision of electronic governance are highlighted. Scientific approaches to distinguishing the elements of the structure of administrative and legal support are characterized, and their thorough analysis is carried out. It is proposed to include the following elements in the structure of administrative and legal provision of electronic governance: object of administrative and legal provision of electronic governance; subjects of administrative and legal provision of electronic governance; administrative and legal norms of law; administrative and legal relations in the field of electronic governance; guarantees of administrative and legal provision of electronic governance.

Key words: electronic resources, administrative and legal processes, information, data security, public power, administrative and legal support, e-governance, public authorities, information and communication technologies, elements of administrative and legal support, administrative services, public management, digital technologies, national security.

Постановка проблеми в загальному вигляді. На сьогодні в Україні для ефективного функціонування публічної влади та розвитку системи всебічного інформування широких верств населення, стрімкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій в публічному управлінні, важливе значення має дослідження проблематики адміністративно-правового забезпечення електронного врядування. Адаптивне електронне врядування потенційно сприяє збільшенню суспільної довіри громадян та робить максимально простим та доступним їх щоденне спілкування з офіційними державними інституціями.

Належне адміністративно-правове забезпечення електронного врядування вважається гарантією подальшого розвитку України як демократичної, правової держави в сучасних умовах глобалізації, розвитку інформаційних технологій. Саме тому здійснення дослідження адміністративно-правового забезпечення електронного врядування є актуальним, передусім задля аналізу ефективності цього регулювання, виявлення його складових та пропозицій подальшого вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальнотеоретичні підходи до питання, що стосується адмі-

ністративно-правового забезпечення у тому або іншому контексті досліджували багато науковців. Безпосередньо «правове забезпечення» та похідний від цього термін «адміністративно-правове забезпечення», його структура (елементи), змістовне наповнення досліджувалося в теорії права такими науковцями як В.Бойко [1], В.Бондаренко [2], О.Гумін, Є.Пряхін [4], М.Ільницький [5], Г.Канцер [6; 7], О.Коротун, О.Світличний [8], Д.Лунін [9], О.Максименко [10], В.Медяник [11], Б.Мельниченко [12], Н.Мельничук [13], О.Музичук [14], В.Нікітін [15], В.Пашинський [16], О.Пацинський [17; 18], О.Савинець [19], В.Сірко [20; 21], Є.Соболь, О.Звенигородська [22], Ю.Шовкун [23] та інші. В переважній більшості дослідники зосереджували наукові пошуки на більш загальних, спеціальних або суміжних дослідженнях, а окремим предметом дослідження питання адміністративно-правового забезпечення електронного врядування не було. Зазначені дослідження стали теоретичним фундаментом та сприяли ґрунтовному дослідженню піднятої в цій публікації проблематики.

Мета статті (постановка завдання). Мета статті полягає в обґрунтуванні сутності адміністративно-право-

вого забезпечення електронного урядування, його складових елементів. Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання: на основі теорії адміністративного права, доктринальних поглядів на означену проблематику вчених адміністративістів сформулювати поняття адміністративно-правового забезпечення електронного урядування; дослідити й виявити складові елементи даного явища.

Виклад основного матеріалу дослідження. У вітчизняній правовій науці однією з основних категорій є поняття «адміністративно-правове забезпечення». Для комплексного дослідження сутності, змістовного наповнення, особливостей адміністративно-правового забезпечення електронного урядування необхідним вбачається провести аналіз понять «забезпечення», «правове забезпечення» та «адміністративно-правове забезпечення».

У тлумачному словнику термін «забезпечувати» визначається як: створювати надійні умови стосовно здійснення чого-небудь, гарантувати щось; захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки [3, с. 375]; сукупність засобів, за допомогою яких створюються надійні умови задля здійснення чогось, щось гарантується або захищається [19, с. 206].

У правовій сфері забезпечення, переважно, пов'язане з правом і його зовнішньою формою виявлення в правових директивах/вимогах законодавчих актів, які призначені для урегулювання суспільних відносин.

У теорії управління зазначений термін визначається як відповідна дія, зберігання чи виконання чогось. Зокрема, коли мова йде про будь-яке часткове забезпечення управління, вказують на його конкретний якісний аспект, то на увазі мається комплекс засобів, дій, умов, що гарантують проходження управлінських процесів [19, с. 206]. Так, під «забезпеченням» пропонують розуміти умови гарантування [22, с. 73].

Також, забезпечення визначається як порядок діяльності суб'єктів суспільних відносин та систему напрямів чи ж визначені міри, які спрямовані на вдосконалення чогось контурного. Даний термін можна розглядати в теоретичному (як сукупність засобів, інструментів, умов, призначених і спрямованих вирішенню визначених завдань) та практично-функціональному значенні (сукупність напрямів створення вище зазначених засобів, умов, визначення правил та порядку їхньої апробації, упровадження і застосування в практичних сферах діяльності) [11, с. 580].

Правове забезпечення тлумачиться як: 1) сукупність правових норм, які регламентують правові взаємини й юридичний статус [3, с. 375]; 2) державно реалізований через правові норми, комплекс інструментів регулювання суспільних відносин, їх правового закріплення та охорони, забезпечення й розвитку [22, с. 71]; 3) регламентована й встановлена законом діяльність держави, яка направлена на реалізацію прав, свобод та законних інтересів її громадян [22, с.72; 18, с.188].

Максимально достовірно зміст поняття «забезпечення» визначається шляхом застосування конструкцій «створення умов» або «впорядкування», оскільки зазначені дії самі по собі є і процесом, і станом. Отже, правове забезпечення вважається здійснюваний державою за допомогою правових приписів, норм, засобів та заборон процес упорядкування суспільних відносин щодо юридичного закріплення та реалізації, охорони, захисту, відновлення прав й інтересів відповідних суб'єктів [21].

Таким чином, в дослідженнях правової науки значна увага приділяється визначенню правового забезпечення, що спрямовано на відповідні дії суб'єктів публічно-владних повноважень через застосування правових норм (інструментів, методів) задля упорядкування суспільних відносин (реалізацію прав, свобод й законних інтересів відповідних суб'єктів).

У ході тлумачення сутності забезпечення як такого, О.Музичук пропонує його розуміння крізь призму людської діяльності – права та соціальних норм як основних рушіїв та регуляторів соціальної поведінки. Саме крізь призму суспільства, на думку автора, якісних та людино-центристських послуг в сучасному розумінні постає феномен адміністративно-правового забезпечення [14, с. 146].

Категорії «адміністративно-правове» та «правове» забезпечення співвідносяться як видове та родове поняття, і тому можна відзначити, що метою першого, так само є урегулювання суспільних відносин, що входять до предмету адміністративного права, однак за допомогою специфічних методів властивих для означеної галузі [23, с. 114-115].

Під адміністративно-правовим забезпеченням, на думку Є.Соболя, слід розуміти визначену та регламентовану законодавством діяльність органів державної влади, щодо забезпечення оптимального механізму впорядкування, закріплення та реалізація, захисту й охорони суспільних відносин (передусім беручи до уваги предмет відповідного дослідження) [22, с. 72]. Відповідно, в нашому дослідженні це буде сфера електронного урядування.

О.Гумін запропонував визначити адміністративно-правове забезпечення у широкому розумінні (упорядкування суспільних відносин уповноваженими на те державою органами, їх правове закріплення за допомогою правових норм, охорона, реалізація і розвиток) та вузькому (адміністративно-правового забезпечення буде змінюватися залежно від того, про які суспільні відносини буде вестися мова [4, с. 49]. Подібний підхід простежується і в праці О.Пацинського щодо даної дефініції у широкому й вузькому (спеціальному) розумінні [17, с. 86].

Існують й інші наукові погляди до розуміння адміністративно-правового забезпечення, зокрема: врегульована нормами адміністративного права діяльність органів публічної влади із використанням особливого адміністративно-правового інструментарію (засобів, методів, способів, процедур тощо) через які забезпечується адміністративно-правове регулювання й упорядкування суспільних відносин в визначеній сфері, яка підпадає під такий регулюючий вплив [11, с. 581]; сукупність відповідних дій публічної адміністрації, які направлені на створення оптимальних умов функціонування механізму держави через прийняття владно-публічних приписів та виконання розпорядчої діяльності, координування протилежних суб'єктів публічної адміністрації, виконання інших дій організаційно-правового спрямування із метою правового впливу на суспільні відносини та захисту прав, свобод і законних інтересів осіб [1, с. 98]; чіткий алгоритм впорядкування суспільних відносин уповноваженими на те державою органами, їхнє юридичне закріплення за допомогою правових норм [9, с. 129].

Досліджуючи адміністративно-правове забезпечення в різних сферах, науковці пропонують різні підходи поняття відповідного забезпечення, що розміщено на рисунку 1.

Отже, аналіз наукових досліджень засвідчує, що не залежно від того яка сфера суспільних відносин досліджується, науковцями адміністративно-правове забезпечення розуміється як діяльність уповноважених державних органів щодо врегулювання суспільних відносин, їх правового закріплення за допомогою правових норм.

Підходячи ближче до сфери дослідження електронного урядування, ми не можемо оминати уваги запропоноване М.Ільницьким визначення адміністративно-правового регулювання електронного урядування в сфері публічного управління в Україні як взаємоузгодженої системи норм й принципів адміністративного права та уповноважених суб'єктів, а також їх діяльність, що на меті має забезпечення належного електронного урядування у сфері публічного управління в Україні [5, с. 65].

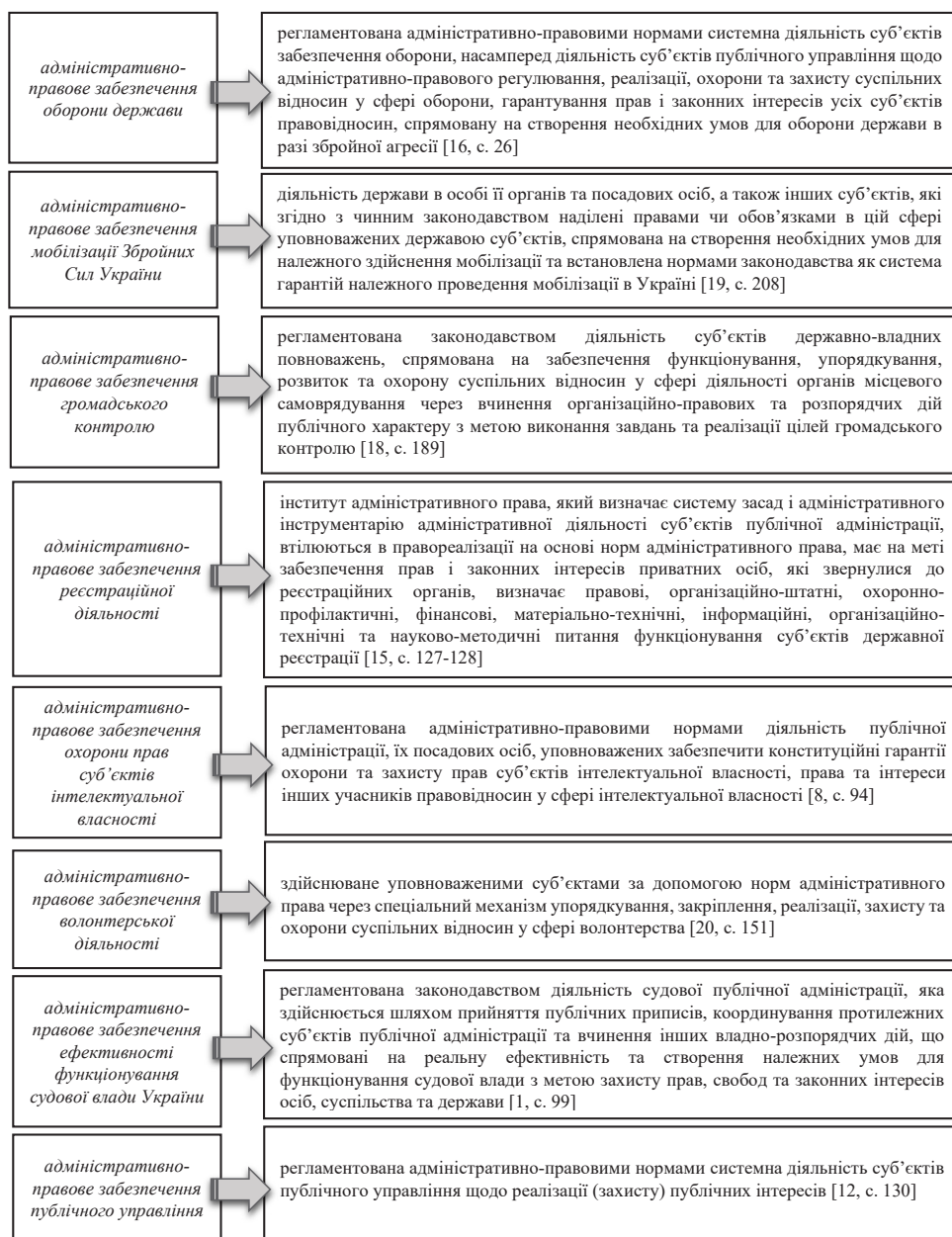

Рис. 1. Наукові підходи до поняття адміністративно-правового забезпечення в різних сферах

Резюмуючи вищевикладені дослідниками різні наукові підходи стосовно тлумачення адміністративно-правового забезпечення у аспекті відповідної сфери можемо відмітити, що всі визначення конкретизуються через уточнення змістовного наповнення системи адміністративно-правового забезпечення, шляхом уточнення/деталізації відповідної сфери функціонування означеної системи.

Таким чином, зважаючи на значний доробок вчених пропонуємо адміністративно-правове забезпечення електронного врядування розуміти як регламентовану адміністративно-правовими нормами діяльність уповноважених суб'єктів, що спрямована на впорядкування і розвиток суспільних відносин, гарантування прав, інтересів всіх суб'єктів правовідносин щодо оптимального забезпечення функціонування й розбудови належного електронного врядування у сфері публічного управління в Україні.

До притаманних рис адміністративно-правового забезпечення електронного врядування слід віднести: по-перше, властивий суб'єктний склад (уповноважені

особи, які наділені публічно-владними повноваженнями); по-друге, діяльність уповноважених суб'єктів, що свій прояв має в формі вчинення організаційно-правових, розпорядчих дій публічного характеру, що спрямовані на забезпечення функціонування, упорядкування та розвиток суспільних відносин; по-третє, зазначена діяльність має планомірний напрям, передусім здійснення будь-яких дій повинно бути чітко зумовлено існуванням певного задуму дій; по-четверте, ця діяльність має за ціль звершення завдань та впровадження цілей електронного врядування.

Наявність ефективного адміністративно-правового забезпечення електронного врядування зумовлює: а) чітко розмежувати компетенцію щодо здійснення окремих дій у сфері електронного врядування; б) визначити особливості функціонування електронного врядування; с) виявити колізії адміністративно-правового забезпечення електронного врядування.

В науці адміністративного права сукупність адміністративно-правових засобів прирівнюється до механізму

адміністративно-правового регулювання [6, с. 213]. Отже, адміністративно-правове забезпечення має свій механізм реалізації. Кожний механізм – високоорганізована система зі власною структурою. Структурну систему можливо охарактеризувати єдністю елементів, які перебувають у взаємозв'язку між собою та визначають сутність об'єкта як цілісного явища. Саме тому аргументовано, що до складу повинні входити тільки ті з елементів, що за своєю спрямованістю і значенням спроможні відігравати роль засобів впливу на відповідний об'єкт з ціллю забезпечення належного етапу його існування [22, с. 72].

Механізм адміністративно-правового забезпечення електронного врядування має складові елементи, до яких входять структура механізму, що складається із двох взаємопов'язаних підскладників (упорядкування суспільних та державно-владних відносин); цей механізм постає як засіб втілення публічної влади щодо управління суспільними відносинами загалом; даний механізм окреслюється власним, надзвичайним змістовним наповненням, який можна визначити як об'єкт.

Таким чином, під механізмом адміністративно-правового забезпечення електронного врядування пропонуємо розуміти єдину цілісну систему правових засобів (інструментів), через які здійснюється правове регулювання суспільних відносин в сфері електронного врядування.

Реалізація механізмів електронно врядування в сфері управління спирається на суспільну активність громадян, обговорення соціально важливих питань державно-управлінського спрямування й на цій основі ухвалення обґрунтованих рішень органами публічної влади враховуючи громадську думку, безперервним процесом надання громадянам якісних публічних (адміністративних) послуг. З цією метою використовуються інформаційно-технологічні засоби, що слугують громадянам для активної участі в формуванні державної інформаційної політики й задоволення їх потреб.

В наукових досліджень [16, с. 23; 19, с. 208; 4, с. 48-49] виділяють такі елементи структури адміністративно-правового забезпечення:

об'єкт адміністративно-правового забезпечення – об'єктом будуть ті суспільні відносини (діяльність), що потребують державного регулювання. Розкривається об'єкт через визначення історії виникнення, сутності, поняття, правових основ, мети, функцій, принципів, елементів та ін.;

суб'єкт/суб'єкти адміністративно-правового забезпечення – суб'єктом вважається той уповноважений державою орган/органи, що наділений повноваженнями стосовно реалізації, охорони чи розвитку таких відносин. Характеризується суб'єкт через структуру та адміністративно-правовий статус;

норми права (норми адміністративного права) – регулюються нормами адміністративного права суспільні відносини у сфері державного управління;

адміністративно-правові відносини та їх зміст – адміністративно-правовими відносинами є правові зв'язки, що виникають, розвиваються та припиняються між суб'єктом і об'єктом у процесі реалізації приписів адміністративно-правових норм;

гарантії, форми, засоби, заходи й методи – характеризуються як елементи, що втілюватимуться в практичній площині в життя, політику держави стосовно певних суспільних відносин.

Б.Мельниченко запропонував структуру адміністративно-правового забезпечення публічного управління. До цієї структури дослідник зараховує наступні елементи: об'єкт адміністративно-правового забезпечення публічного управління; суб'єкти адміністративно-правового забезпечення публічного управління; адміністративно-правові норми; адміністративно-правові відносини та їх зміст; форми публічного управління; засоби захисту прав,

свобод та законних інтересів приватних осіб у сфері публічного управління [12, с. 124].

Комплексний підхід щодо характеристики елементів системи адміністративно-правового забезпечення дотримання обмежень під час проходження публічної служби, на думку Ю.Шовкун, надає змогу представити її як цілісне утворення, що складаються з: 1) суспільних відносин, які складаються в сфері публічної служби; 2) суб'єктів реалізації зазначеного процесу; 3) норми права, які регламентують сферу проходження публічної служби й норми антикорупційного законодавства; 4) адміністративно-правові відносини, які складаються під час вступу та проходження публічної служби; 5) «інструментального» компоненту, який включає гарантії, заходи, форми та засоби (способи) реалізації (передусім контроль, нагляд і механізм юридичної відповідальності) [23, с. 117].

Об'єктом адміністративно-правового забезпечення електронного врядування виступають суспільні відносини, які стосуються електронного врядування як сфери публічно-управлінської діяльності держави, що вимагає правового регулювання та реалізації за допомогою норм адміністративного права. Безумовно, що нормами адміністративного права врегульовують різні сфери публічного управління, серед яких виділено сферу електронного врядування. Так, коли стосується саме цієї сфери врядування, то вона нині проймає практично усі суспільні сфери й охоплює широкі коло відносин.

Під суб'єктом адміністративно-правових відносин тлумачиться фактичний учасник правових зв'язків у сфері управління, які виникають на підставі певних юридичних фактів; він бере обов'язкову участь у конкретних адміністративно-правових відносинах, що й вважаються основною рисою, яка притаманна саме суб'єктам адміністративних відносин, на відміну від суб'єктів адміністративного права у теорії адміністративного права [10].

Суб'єктами адміністративно-правових відносин із забезпечення електронного врядування, із однієї сторони, є органи публічної влади (органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та інші державні інституції), з іншої – це приватна (фізична/юридична) особа, підприємства, установи та організації, діяльність яких пов'язана з гарантуванням своїм прав, їх реалізація, а також одержання своєчасної і якісної публічної послуги тощо.

Норми права представляють собою встановлене державою загальнообов'язкове правило поведінки, дотримання якого першорядно забезпечується юридичними засобами, в тому числі застосуванням державного примусу. Зазначене відповідним чином стосується норм адміністративного права. Відповідно, під адміністративно-правовою нормою визначено розуміти норму права, що регулює суспільні відносини у сфері публічного (державного) управління та відносини управлінського характеру щодо внутрішньої організації діяльності органів виконавчої влади та діяльності органів законодавчої, судової влади, відносини у сфері здійснення державної служби й відносини, що пов'язані з організацією адміністративного судочинства [16, с. 24].

За сферою дії адміністративно-правові норми поділяються на загальнообов'язкові норми та внутрішньоапаратні норми. Нормам адміністративного права притаманні відповідні особливості, що відрізняють їх від норм інших галузей права: предметом їх регулювання є суспільні відносини у сфері функціонування управлінських інститутів публічної влади, а метою цих норм є забезпечення як організації та впорядкованості дій суб'єктів виконавчої влади, місцевого самоврядування, а також деяких інших суб'єктів адміністративної діяльності, так й умов для реалізації і захисту прав, свобод громадян, щодо яких ця діяльність здійснюється; переважна більшість норм адміністративного права має імперативний характер, адже одна з сторін у відносинах, що регулюються цими нормами, завжди

є носієм владних (державних/самоврядних) повноважень, саме тому для цих відносин властиве одностороннє волевиявлення носія цих повноважень. Означена імперативність має свій прояв у: прямому приписі, зобов'язує суб'єкта діяти тільки певним чином і неможливості зміни умов норми за його волевиявленням; можливості суб'єкта обирати варіант поведінки лише із передбачених у нормі таких варіантів; можливості використання примусової сили держави у випадку недотримання правил, установлених нормою [2, с. 150-151].

Норми адміністративного права в сфері електронного врядування складаються із норм Конституції України й спеціальних законів України, а також підзаконних актів; і норм загальних законів та підзаконних актів. Зазначений інструментарій гарантує формування об'єктивного права, загальнообов'язкових правил поведінки учасників суспільних відносин.

Доцільно навести позицію М.Ільницького, що правовою основою електронного врядування є адміністративно-правові норми, оскільки «саме вони забезпечують публічно-правові інтереси й виступають організуючим фактором у системі регулювання управлінських відносин» [5, с. 65-66].

Таким чином, адміністративно-правові норми є первинними елементами адміністративного регулювання суспільних відносин у сфері електронного врядування і посідають основне місце, оскільки їх брак передбачає бездіяльність всієї системи функціонування адміністративного права.

За допомогою адміністративно-правових норм установлюється механізм реалізації прав, свобод людини та громадянина, додержання їх прав, свобод у діяльності фізичних осіб, установ, підприємств, організацій, органів публічного управління тощо. Окрім того, вони зумовлюють лояльну поведінку суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності щодо забезпечення прав, свобод громадян; спрямовують на задоволення інтересів людини через використання адміністративної відповідальності з приводу порушення їх прав, інтересів.

У цій системі важливе місце відводиться адміністративно-правовим відносинам, оскільки обов'язок держави забезпечити права, свободи й створити належні, сприятливі умови стосовно їх реалізації, що є похідним від пріоритету прав, свобод людини й громадянина в державі, наділяє органи публічної влади (органи державного управління, місцевого самоврядування) владно-розпорядчими функціями з приводу забезпечення реалізації означених прав, свобод людини, громадянина, що передбачають адміністративно-правові норми.

Адміністративно-правові відносини визначаються усіма ознаками правових відносин, однак, поміж цим, мають деякі особливості, зокрема:

– адміністративно-правові відносини складаються у сфері управління, передусім у щоденній практичній реалізації завдань, функцій держави щодо здійснення управління соціально-культурним, господарським будівництвом, адміністративно-політичною сферою й іншою управлінською діяльністю;

– в усіх відносинах однією із сторін обов'язково є орган виконавчої влади (державного управління) або громадська організація, що наділена державно-владними повноваженнями;

– адміністративно-правові відносини вважаються особливим зв'язком між їх учасниками, один з яких має право за цих обставин вимагати від іншого такої поведінки, яка передбачена адміністративно-правовою нормою;

– орган управління зобов'язаний реалізувати свої процесуальні та матеріально-правові права, тобто право одночасно є й обов'язком суб'єкта адміністративно-правових відносин;

– адміністративно-правові відносини можуть виникнути за ініціативою будь-якого суб'єкта адміністративного

права, однак згода іншої сторони є не обов'язковою умовою стосовно їх виникнення;

– порушення однією із сторін своїх обов'язків зумовлює її відповідальність не перед іншою стороною, а перед державою в особі її компетентних органів;

– адміністративно-правові відносини, що з'являються між органами виконавчої влади та іншими суб'єктами адміністративного права, є не завжди відносинами, які здійснюються за методом влади та підпорядкування. Ці відносини можуть впроваджуватися на засадах як влади й підпорядкування, так і рівності сторін, передусім кожна сторона є зобов'язаною виконувати конкретні вимоги правової норми [10].

За впровадження електронного врядування адміністративно-правові відносини виникають між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними й юридичними особами. На цьому етапі здійснюється трансформація правових норм у певну правову поведінку. Характерною особливістю цих відносин вважається те, що правові зв'язки між суб'єктами налагоджуються шляхом інформаційно-комунікаційних технологій. Платформою зазначених зв'язків є електронна інфраструктура. Традиційно вважається, що адміністративно-правові відносини з'являються як результат впливу адміністративно-правових норм на поведінку суб'єктів публічного управління, а зв'язки, які утворюються при цьому, мають державно-владну спрямованість. Проте особливістю правовідносин при впровадженні електронного врядування є те, що істотна частина їх має сервісний характер, який обумовлений наданням суб'єктами публічного адміністрування електронних послуг. В іншому, такі відносини містять традиційну структуру: а) суб'єкт (органи державної та місцевої влади, юридичні, фізичні особи); б) об'єкт (інформаційно-комунікаційні технології, поведінка фізичних осіб, дії/бездіяльність органів публічного адміністрування, управління); в) зміст (сукупність прав та обов'язків) [6, с. 213; 7, с. 147].

Поняття адміністративно-правових відносин, що стосується сфери електронного врядування вибудовується на таких дефініціях як «адміністративне право» та «електронне врядування». Відповідно, адміністративне право визначається як галузь права, яка регулює діяльність органів публічної влади й встановлює порядок розв'язання питань, що стосується громадського та державного життя. А електронне врядування характеризується сукупністю інформаційно-комунікаційних технологій та електронного інструментарію, що використовується задля здійснення публічного управління й надання публічних послуг шляхом електронних мереж.

Таким чином, адміністративно-правові відносини у сфері електронного врядування охоплюють взаємодію суб'єктів (урядові органи, громадяни, підприємства та інші організації) у контексті надання та отримання електронних послуг. Ці відносини виникають на засадах законодавства, що регулюється адміністративно-правовими нормами та визначають права, обов'язки сторін.

Адміністративно-правові відносини в сфері електронного врядування класифікують наступним чином:

– відносини між державними органами й громадянами (B2C): надання електронних послуг громадянам; взаємодія з органами соціального захисту;

– відносини між державними органами (B2G): органи влади та управління співпрацюють для забезпечення державного управління;

– відносини між організаціями (B2B): взаємодія між підприємствами та іншими юридичними особами з приводу розв'язання питань у сфері оподаткування, торгівлі, ліцензування тощо;

– відносини між громадянами (C2C): громадяни можуть за допомогою електронних платформ взаємодіяти, сприяючи обміну послугами, інформацією та ресурсами [13].

У найбільш широкому тлумаченні гарантії включають в себе усі існуючі суб'єктивні та об'єктивні чинники, які створюють необхідні умови, сприяють реалізації прав і законних інтересів, усунення можливих перешкод їх повного чи належного здійснення [16, с. 25].

Гарантії, як елемент адміністративно-правового забезпечення електронного врядування, що уособлюють сукупність інструментів, способів, форм і методів забезпечення вважаються необхідними на всіх стадіях забезпечення електронного врядування: врегулювання суспільних відносин (нормотворча діяльність); реалізації правовідносин та застосування правових норм (правозастосовна діяльність); охорони й захисту правовідносин (охоронна діяльність).

Резюмуючи вищевикладене, гарантії, які є елементом адміністративно-правового забезпечення електронного врядування через правові способи, засоби, форми й методи адміністративно-правового впливу на практиці забезпечують упровадження електронного врядування, практичну реалізацію суб'єктами своїх повноважень, а в сукупності – впровадження у сфері електронного врядування суспільного інтересу.

Адміністративно-правове забезпечення електронного врядування: по-перше, визначає систему засад (принципів і концепцій), форм та методів, а також інших засобів адміністративної діяльності суб'єктів публічного управління і адміністративних процедур; по-друге, впроваджується у правореалізації на засадах норм адміністративного права; по-третє, має на меті забезпечення прав, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, що звернулися до органу публічної влади для вирішення суспільно-значимих питань; по-четверте, визначає правові, організаційні, інформаційні, фінансові, матеріально-технічні, питання функціонування суб'єктів органів публічної влади.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Завдяки аналізу наукових підходів запропоновано адміністративно-правове забезпечення електронного врядування визначити як регламентовану адміністративно-правовими нормами діяльність уповноважених суб'єктів, що спрямована на впорядкування і розвиток суспільних відносин, гарантування прав, інтересів всіх суб'єктів правовідносин щодо оптимального забезпечення функціонування й розбудови належного електронного врядування у сфері публічного управління в Україні.

Структура адміністративно-правового забезпечення електронного врядування включає наступні елементи: об'єкт адміністративно-правового забезпечення електро-

нного врядування (суспільні відносини, які виникають у сфері електронного врядування і охоплюють практично всі сфери суспільного буття); суб'єкти адміністративно-правового забезпечення електронного врядування (органи публічної влади адміністративних відносин, які наділені правом і відповідними зобов'язаннями, що стосуються досліджуваної сфери); адміністративно-правові норми права, що являють собою різновид правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері електронного врядування; адміністративно-правові відносини в сфері електронного врядування (за сферою виникнення, за складом учасників, за станом взаємної підпорядкованості суб'єктів), урегульовані адміністративно-правовими нормами правові зв'язки, які виникають, розвиваються і припиняються між суб'єктом забезпечення електронного врядування в процесі реалізації повноважень в сфері електронного врядування; відображають вплив адміністративно-правових норм на суб'єкти й об'єкти публічного управління у сфері електронного врядування, виникають з настанням передбачених адміністративно-правовими нормами юридичних фактів; гарантії адміністративно-правового забезпечення електронного врядування (комплекс передбачених законодавством правових засобів, способів форм, методів, через які забезпечується реалізація суспільних відносин у сфері електронного врядування). Ці структурні елементи першочергово спрямовані на створення усіх існуючих правових засобів, методів, способів й відповідних умов для реалізації електронного врядування. Тому метою адміністративно-правового забезпечення електронного врядування є створення гідних умов ефективного функціонування органів публічного управління з огляду на реальний стан суспільних відносин, здійснення управління у сфері електронного врядування на засадах чітко визначеного розподілу повноважень між суб'єктами забезпечення та встановлення адміністративно-правовими нормами гарантій реалізації суб'єктами забезпечення своїх прав, обов'язків у досліджуваній сфері врядування.

Подальшими науковими розвідками вбачається проведення ґрунтовного аналізу нормативно-правових актів у сфері електронного врядування, виявлення проблемних аспектів в національному законодавстві, встановлення системи уповноважених суб'єктів у сфері електронного врядування в сучасних реаліях для подальшого обґрунтування пропозицій щодо удосконалення цього напрямку дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко В. Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення ефективності функціонування судової влади України. Адміністративне право і процес. № 1. 2020. С. 96-100.
2. Бондаренко В. А. Призначення та особливості структури адміністративно-правових норм. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 4. 2011. С. 145-154.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
4. Гумін О. М., Пряхін Є. В. Адміністративно-правове забезпечення: поняття та структура. *Наше право*. № 4. 2014. С. 46-50.
5. Ільницький М. П. Адміністративно-правове регулювання електронного врядування у сфері публічного управління в Україні : дис... канд. ю. наук : 12.00.07 / ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2017. 215 с.
6. Канцер Г. О. Засоби адміністративно-правового забезпечення впровадження електронного врядування в Україні. *Держава та регіони*. Серія: Право. № 4 (70). 2020. С. 211-215. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2020.4.34>
7. Канцер Г. О. Характеристика засобів адміністративно-правового забезпечення впровадження електронного врядування в Україні. *Правова позиція*. № 1(30). 2021. С. 145-148. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2021-1.27>
8. Коротун О., Світличний О. Поняття та структура адміністративно-правового забезпечення охорони прав суб'єктів інтелектуальної власності. *Адміністративне право і процес*. № 8. 2019. С. 91-95.
9. Лунін Д. Теоретико-правова характеристика адміністративно-правового забезпечення електронного врядування в Україні. *Knowledge, Education, Law, Management*. № 5 (33), vol. 3. 2020. С. 125-132. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.3.20>
10. Максименко О. В. Особливості суб'єктів адміністративних правовідносин в теорії адміністративного права. 2020. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/67-2.pdf> (дата звернення: 26.09.2024)
11. Медяник В. А. Поняття адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 8. 2020. С. 579-581. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2020/147.pdf
12. Мельниченко Б. Б. Зміст та структура адміністративно-правового забезпечення публічного управління. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. № 24. 2019. С. 122-133.
13. Мельничук Н. Ю. Адміністративно-правове регулювання публічних електронних послуг в контексті цифрової трансформації. *Академічні візії*. Вип. 21. 2023. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/683/613> DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10076399>

14. Музичук О. М. Адміністративно-правове забезпечення правоохоронної діяльності Державного бюро розслідувань. *Право. ua*. № 2. 2023. С. 142-148. DOI: 10.32782/LAW.UA.2023.2.22
15. Нікітін В. Поняття адміністративно-правового забезпечення державної реєстрації в Україні. *Адміністративне право і процес*. № 11. 2018. С. 125-129.
16. Пащинський В. Є. Поняття та структура адміністративно-правового забезпечення оборони держави. *Адміністративне право і процес*. № 1(20). 2018. С. 20-29.
17. Пащинський О. С. Елементи адміністративно-правового забезпечення громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2021. № 54 Т. 1. С. 85-88. DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.54.1.20>
18. Пащинський О. С. Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення громадського контролю. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Вип. 68. 2021. С. 186-189. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.68.31>
19. Савинець О. Ю. Теоретико-правові засади адміністративно-правового забезпечення мобілізації Збройних Сил України. *Право і суспільство*. № 3. 2018. С. 202-209.
20. Сірко В. С. Адміністративно-правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні : дис... канд. ю. наук / 12.00.07. Одеський державний університет внутрішніх справ, Одеса, 2018. 246 с.
21. Сірко В. С. Поняття адміністративно-правового забезпечення волонтерської діяльності в Україні. *Правова просвіта*. 2018. № 8. URL: http://www.pravo.nauka.com.ua/pdf/8_2018/102.pdf
22. Соболев Є. Ю., Звенигородська О. В. Основні складові елементи адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини. *Наукові записки*. Серія: право. Вип. 13. 2022. С. 70-74. DOI: 10.36550/2522-9230-2022-13-70-74
23. Шовкун Ю. І. Поняття та система адміністративно-правового забезпечення дотримання обмежень під час проходження публічної служби. *Форум Права*. № 75(2). 2023. С. 112–120. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.7699537>
24. Chorna, Olga, et al. Anti-Crisis regulation of enterprises through digital management. *International Journal of Professional Business Review: Int. J. Prof. Bus. Rev.*, 2023, 8.5: 90.
25. Radchenko, Oleksandr, et al. (ed.). *National security drivers of Ukraine: information technology, strategic communication, and legitimacy*. Springer Nature, 2023.
26. Semenets-Orlova, I., et al. Distance learning technologies and innovations in education for sustainable development. *Stud. Appl. Econ*, 2021, 39.5.
27. Shmalenko, Iuliia; Yeftieni, Natalia; Semenets-Orlova, Inna. Impact of social media influencers on public policy and political discourse. In: *International Conference on Social Science, Psychology and Legal Regulation (SPL 2021)*. Atlantis Press, 2021. p. 88-93.